
DE VOORPRET

Augustus was het, toen ik in de winkels de eerste pepernoten in de schappen zag. In diezelfde week belde mijn vriendin: 'Ik was dit weekend bij mijn moeder,' zei ze, 'mijn broer was er toevallig ook. "Hebben jullie al nagedacht wat je met Kerstmis gaat doen?" vroeg ze.'

Ik schoot in de lach.

'En dat meent ze serieus!' riep mijn vriendin uit, 'ze wil dat soort dingen maar vast geregeld hebben, anders maken we misschien andere plannen.'

'Wat voor plannen?' vroeg ik.

'Iets leuks,' antwoordde ze prompt, 'met mijn

vrienden eten, in een huispyjama op de bank hangen, te veel wijn drinken, een boek lezen of een dvd opzetten. Alles, alles doe ik liever dan in de zomer al afspreken dat ik op 25 december naar mijn ouders ga, om met mijn broer en zijn verschrikkelijke vrouw en met mijn zus en zwager en hun onopgevoede kinderen kerstkalkoen te eten. Mijn moeder heeft trouwens geen idee hoe je zo'n beest klaarmaakt, dus moeten wij het doen en dat betekent ieder jaar weer geruzie in de keuken en uiteindelijk sta ik dan weer spruiten schoon te maken en aardappelen te schillen, sla te wassen en tomaten te snijden en prijst mijn moeder die schoonzus de hemel in omdat ze volgens haar zo lekker kookt.'

Zo tierde ze nog een poosje door en toen we hadden opgehangen, bleef ik met een brede grijns achter mijn bureau zitten. Ik hoef lekker nooit Kerstmis, geen Sinterklaas en als ik niet wil, geen oud en nieuw. In mijn familie is het traditie dat je Niks viert.

Mijn ouders hadden een hekel aan alles wat maar in de buurt kwam van burgerlijke genoegens. Er werd nooit over lekker eten gesproken.

Ze keken neer op gezelligheid. Zelfs het wóórd ‘gezellig’ was bij ons thuis verboden.

Toen wij klein waren konden ze niet aan Sinterklaas ontkomen, maar ook dat heerlijk avondje ont deden mijn ouders van iedere feestelijkheid. In de week die voorafging aan 5 december mochten we onze schoen zetten. Daar hoefden we geen wortel voor het paard in te doen en geen briefje voor de Sint. Zingen was ook niet nodig en wanneer wij ’s ochtends opgewonden meldden dat Zwarte Piet was langs geweest, grauwde mijn moeder wat onverstaanbaars. De chocoladesigaretten aten we stilletjes op.

Ik heb nog lang in Sinterklaas geloofd. Het wilde er bij mij niet in dat het mijn ouders waren die de cadeautjes kochten. Daarvoor deden ze er veel te chagrijnig over. Op 5 december sleepten ze met een gelaten blik een wasmand met cadeaus de kamer in. Binnen een kwartier hadden we alles uitgepakt en konden we de boel opruimen en naar bed.

Als ik dat aan mijn vrienden vertel kijken ze mij meewarig aan. Ze hebben prachtige herinneringen aan chocolademelk, liedjes bij de

oliekachel, aan spannende sluiptochten in de nacht om Zwarte Piet op heterdaad te betrappen. Tegen de tijd dat alle kinderen hun geloof hadden verloren, vierde hun familie Sinterklaas met surprises en was het feest nog heerlijker dan tevoren. Bij de herinnering gniffelden ze over de geestige gedichten en de dagen voor de grote Pakjesavond, wanneer je niet zonder kloppen een kamer mocht binnenkomen, omdat er geheime voorbereidingen werden getroffen.

8 Ik heb ook wel eens een surprise gemaakt, voor school als ik het me goed herinner. Ik weet nog dat mijn moeder mij met afgrijzen zag prutsen met natgemaakt crêpepapier, lijm en wc-rollen.

Ik geloof dat ik ook nog had gevraagd of ik een ontbijtkoek mocht gebruiken, maar dat weigerde ze beslist.

Ik kan me maar drie sinterklaasavonden herinneren waar ik bij ben geweest. In een gezin waar ik was uitgenodigd hadden alle deelnemers een tweeregelig rijmpje gemaakt als ondertitel bij het cadeau en op de andere twee pakjesavonden werden de cadeautjes niet achter elkaar opengemaakt maar in de loop van een lange avond met

veel thee, wijn en verhalen. Eigenlijk vond ik het wel een sympathiek feest.

Ik ben altijd ontroerd als ik toch nog wat meekrijg van de huiselijke gezelligheid die in sommige andere gezinnen zo gewoon is. Ik heb in een Amerikaans gezin eens een seideravond meegemaakt. Ik ben de dochter van Joodse atheïsten en had nog nooit zoiets van dichtbij gezien, al wist ik uit een roman van Chaim Potok dat er een zinnetje wordt uitgesproken door het jongste kind: 'Waarom is deze avond anders dan alle andere?' en dat er een matze wordt verstoep, de avikomen.

Verder reikte mijn kennis niet. Mijn moeder is vroom opgevoed. Ik heb haar wel eens gevraagd wat ze nog wist van de tradities. Daar kon ze kort over zijn: niets.

Ik heb altijd gedacht dat het om atheïstische redenen was dat mijn ouders ook een aperte hekel hadden aan kerstbomen. Wij haalden beslist geen kerstboom in huis! Dat zo'n boom heidens is en niet christelijk maakte mijn vader niets uit. 'Wij zijn ook geen heidenen!' verklaarde hij ferm.

Maar het schijnt heel Joods te zijn om geen kerstboom te kunnen velen! Ik sprak een Joodse vrouw die min of meer in de traditie is opgevoed en bij haar thuis waren ze ook fel tegen versierde bomen. 'Joden vieren geen kerst!'

10 Mijn broer is getrouwd met een meisje van gereformeerden huize. Toen zij kinderen kregen, wilden ze een sparretje kopen, voor de sfeer in huis. Maar mijn broer woonde boven mijn moeder. Hij is bij haar ingetrokken toen onze vader overleed, zodat hij haar met allerlei dingen kon helpen. Bovendien hoopte hij dat zij het gezellig zou vinden dat zijn jonge gezin zo dicht bij haar in de buurt was. Gezellig, het idee!

Twee weken voor Kerstmis wachtte hij tot zij boodschappen aan het doen was en sloop toen met een grote blauwspaar de trappen op. Na de feestdagen wilde hij de boom ook weer het pand uit smokkelen, maar dat was lang niet zo eenvoudig. De naalden lieten los en zouden een spoor door het hele trappenhuis trekken. Mijn broer dacht even na en besloot het gevaarte via zijn balkon de tuin in te laten zakken. Daarna belde hij mijn moeder op, met een verdraaide stem.

Hij deed of hij een Duitse pensioengast was die in het huis naast dat van mijn moeder verbleef. ‘Ach mefrau, ich hab de baum unglücklicher-weise in uw toin laten vallen...’

Mijn moeder had een hekel aan Duitsers. Ze tierde erop los, tot ze in de gaten had dat ze mijn broer aan de lijn had. Toen schaterde ze het uit, omdat ze erin was getrapt. Vanaf dat jaar kocht mijn broer elk jaar een kerstboom.

Dat vond mijn moeder niet leuk, maar ze was geen zuurpruim. En ze is nooit naar de lichtjes komen kijken.